

Nr 175.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa inredningsarbeten vid sjukhuset S:t Erik i Stockholm m. m.; given Stockholms slott den 16 mars 1923.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Olof Olsson.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 16 mars 1923.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Olsson anför härefter:

Då jag den 9 januari 1923 anmälde de frågor, som tillhörde regleringen av riksstatens åttonde huvudtitel för budgetåret 1923—
Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml. 140 häft. (Nr 175.)

Angående
vissa inredningsarbeten
vid sjukhuset
S:t Erik i
Stockholm
m. m.

1

1924, hemställde jag under punkt 99, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, i avbidan på proposition angående anslag för vissa ombyggnadsarbeten vid sjukhuset S:t Erik i Stockholm m. m., för ändamålet beräkna för budgetåret 1923—1924 ett extra reservationsanslag av 26,200 kronor. Denna min framställning blev av Kungl. Maj:t bifallen.

Jag anhåller nu att få återupptaga detta ärende.

Den fråga jag anser böra underställas riksdagen åsyftar att möjliggöra en provisorisk omläggning av en del av den medicinska undervisningen, nämligen den efter medicine kandidatexamen fallande synnerligen betydelsefulla utbildningen i medicin och kirurgi. Under de senare åren hava genomgripande reformer inom den medicinska undervisningen, i vad angår medicine licentiatexamen, varit föremål för utredning av särskilda vid olika tider tillkallade sakkunniga; att här redogöra för de olika förslag, som framlagts, och de skäl och omständigheter, vilka av myndigheterna anförts för den ena eller andra uppfattningen rörande den lämpligaste anordningen av de många här mötande detaljspörsmålen torde föra för långt. Ej heller anser jag mig nu kunna ingående redogöra för hit hörande frågor, i vad de röra undervisningen i medicin och kirurgi, utan tillåter jag mig i detta hänseende hänvisa till en i ämnet uppgjord promemoria, vilken torde böra tillsammans med handlingarna i den fråga, som nu underställes riksdagen, tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

För att emellertid i möjligaste mån klargöra utgångspunkten för det förslag, som nu bör föreläggas riksdagen, vill jag i korthet sammanfatta huvuddragen av förevarande spörsmål.

Jag vill då först framhålla, att den närmaste orsaken till att frågan om den medicinska undervisningen måste upptagas till omprövning är att söka uti den omständigheten, att vid vardera universitetskliniken i Uppsala och Lund, där hitintills alla studerande måste börja sina studier för medicine licentiatexamen, icke kunnat per år emottagas flera än 60 studerande eller tillsammans 120, under det att antalet av dem, som per år avlagt medicine kandidatexamen, varit större. Till följd härav har en del av dessa fått göra ett avbrott i sina studier i avvaktan på plats vid någon av universitetsklinikerna. Detta förhållande har uppkommit därigenom, att det visat sig omöjligt att giva en tillfredsställande undervisning åt

mer än 20 studerande på en gång vid de synnerligen viktiga propedeutiska kurserna, som inleda studiet av ämnena medicin och kirurgi. På vederbörandes framställning hade därför universitetskanslern den 14 januari 1918 sett sig nödsakad att till 20 fastställa det högsta tillåtna antalet deltagare i dessa kurser, av vilka vardera fakulteten anordnade 3 per år.

De sakkunniga, som den 11 juni 1918 tillkallades inom eklestastikdepartementet för att utreda, bland annat, denna fråga, vitsorda i mycket bestämda ordalag den stora betydelsen av att antalet deltagare i nyssnämnda kurser av grundläggande betydelse icke bestämdes till högre antal, än vad som skett genom kanslerns ovan nämnda beslut. Av den utredning, som de sakkunniga verkställt, hade framgått, att platserna för medicine kandidater att genomgå de kliniska tjänstgöringarna behövde ökas från det nuvarande antalet 120 till 150, för att de studerande icke skulle försakats ett för deras utbildning menligt avbrott i tjänstgöringen. Vidare framhålla de såsom ett viktigt önskemål, att den nuvarande anordningen av undervisningen i medicin och kirurgi måtte upphöra, genom vilken samtliga studerande tvingades att till Uppsala eller Lund förlägga den första delen av sina studier, de s. k. propedeutiska kurserna (2 månader) och den s. k. grundläggande tjänstgöringen (4 månader), och till karolinska institutet den senare delen, den s. k. fortsättnings-tjänstgöringen (4 månader), under det att den s. k. assistenttjänstgöringen (2 månader i medicin och 1 månad i kirurgi) finge förläggas till vilken av de tre högskolorna som helst. Enligt de sakkunnigas mening skulle det medföra avsevärda fördelar för studiernas planmässiga anordnande, om en sådan anordning kunde vidtagas, att var och en av de tre högskolorna meddelade all nu nämnd undervisning i de här ifrågavarande ämnena.

En sådan anordning vore, dock endast för ett mindre antal studerande (30), redan införd vid fakulteten i Lund, som nyligen erhållit nya och tidsenliga kliniker. Ett fullständigt genomförande av den önskvärda reformen läte sig ej verkställas, förr än även fakulteten i Uppsala och karolinska institutet finge sina klinikfrågor lösta.

Med anledning därav sågo sig de sakkunniga nödsakade att tills vidare föreslå en provisorisk anordning och stannade vid det förslag, att i Uppsala och Lund skulle såsom hittills vid vardera fakulteten

beredas plats för 60 eller alltså sammanlagt 120 studerande per år att fullgöra den propedeutiska och den grundläggande tjänstgöringen, varjämte karolinska institutet skulle åtaga sig att skaffa sådan undervisning för 30 studerande. Fortsättningstjänstgöringen skulle såsom hittills fullgöras av 120 studenter vid karolinska institutet och av 30 i Lund. Då karolinska institutets kliniker vid serafimerlasarettet icke voro tillräckligt stora för att där, förutom den hittillsvarande fortsättningstjänstgöringen i oförminskad utsträckning, skulle kunna anordnas en propedeutisk och grundläggande tjänstgöring för 30 studenter, föreslogo de sakkunniga, att förhandlingar borde inledas med Stockholms stad om upplåtande för sådan klinisk undervisning av någon dess sjukavdelning i medicin och i kirurgi samt förordade, att det skulle uppdragas åt de sakkunniga, som den 2 augusti 1919 tillkallats inom ecklesiastikdepartementet för utredning av karolinska institutets och serafimerlasarettets byggnadsfrågor, att upptaga sådana förhandlingar.

De sakkunnigas betänkande remitterades till medicinska fakulteterna i Uppsala och Lund och till karolinska institutets lärarkollegium samt till nämnda sjukhusbyggnads-sakkunniga. Dessa senare och karolinska institutets lärarkollegium avgåvo i sak överensstämmande utlåtanden beträffande anordnandet av undervisningen i medicin och kirurgi. De framhöllö, att 1918 års undervisnings-sakkunnigas förslag icke kunde sägas vara ett steg i riktning mot den slutgiltiga lösning, som av dem själva förordats, nämligen ett fullständigt skiljande av de tre medicinska högskolornas undervisning uti medicin och kirurgi, utan fast mer måste anses innebära ett ytterligare sammankopplande. De föreslogo därför en annan provisorisk anordning, vilken skulle möjliggöra, att redan därigenom det eftersträfvade målet skulle uppnås fullständigt för karolinska institutet och fakulteten i Lund och till största delen för fakulteten i Uppsala.

Detta sistnämnda förslag går ut på, *att* karolinska institutet skulle söka förvärva undervisningsmaterial från Stockholms stads stora och för detta ändamål särskilt lämpliga sjuk- och vårdhem S:t Erik, där institutet skulle kunna bereda plats för 90 studerande per år att genomgå den propedeutiska undervisningen; *att* vid klinikerna å serafimerlasarettet skulle meddelas grundläggande och fortsättningstjänstgöring åt samma antal per år, vilket väl skulle låta

sig göra, om institutet finge upphöra med den nuvarande anordningen, att den grundläggande tjänstgöringen meddelades varannan dag i medicin och varannan dag i kirurgi, och i stället finge, på samma sätt som nu skedde beträffande fortsättningstjänstgöringen, meddela först en sammanhängande undervisning i medicin varje dag under 6 månader och sedan en liknande undervisning i kirurgi under 5 månader, *och att* assistenttjänstgöringen skulle få meddelas såväl vid serafimerlasarettets kliniker som vid tre av Stockholms stads sjukavdelningar för medicin och vid lika många för kirurgi. Lärarkollegiet framhåller, att en sådan anordning skulle möjliggöra en avsevärt bättre undervisning än den, som medges av nuvarande anordning, och förordar därför, att det måtte medgivas kollegiet rätt att utan hinder av gällande examensstadga till vidare försöksvis anordna undervisningen efter dessa principer.

Om en dylik anordning av undervisningen komme till stånd, skulle således karolinska institutet kunna bereda fullständig undervisning i medicin och kirurgi åt 90 studenter, och lärarkollegiet förmenar, att det icke skulle vara förenat med några svårigheter för fakulteten i Lund att bereda motsvarande undervisning för 40 och för fakulteten i Uppsala för 20 studenter, varigenom det önskade antalet av 150 utbildningsplatser skulle bliva tillgängligt. Lärarkollegiet framhåller slutligen, att institutet med 90 platser skulle kunna upptaga en avsevärd del av Uppsalafakultetens studerande, då ett så stort antal som 90 icke vore behöfligt för att upptaga endast dem, som vid karolinska institutet avlagt medicine kandidatexamen.

De medicinska fakulteterna i Uppsala och Lund hava hörts över detta förslag. Medicinska fakulteten i Uppsala ansluter sig i huvudsak till den föreslagna omläggningen av undervisningen i medicin och kirurgi och förklarar sig kunna meddela fullständig undervisning åt 24 studerande per år (i stället för de av karolinska institutet förslagsvis angivna 20). Fakulteten finner det önskvärt, att den föreslagna anordningen av undervisningen vid karolinska institutet måtte bliva prövad, så att erfarenhet måtte vinnas om reformerna, innan ett definitivt ordnande av undervisningen fastställes. Då fakulteten beträffande vissa detaljer anser jämkningar vara i dess intresse behöfliga, förordar fakulteten, att ett samråd mellan representanter för de tre fakulteterna måtte komma till stånd, innan den provisoriska stadgan fastställes. Fakulteten i Lund finner den

föreslagna anordningen av undervisningen i hög grad behjärtansvärd och ansluter sig särskilt livligt till förslaget att anordna propedeutisk undervisning å sjukhuset S:t Erik. Även Lundafakulteten har sina betänkligheter emot detaljer av förslaget, men anser det betydelsefullt, att så genomgripande förändringar av det medicinska undervisningsväsendet bliva prövade, så att praktisk erfarenhet om dem bliva vunna.

I skrivelse till kanslern den 31 maj 1922 har karolinska institutets lärarkollegium hemställt om utverkande av proposition till 1923 års riksdag om beviljande av 16,110 kronor för ombyggnadsarbeten vid sjukhuset S:t Erik, inredning och utrustning av undervisningslokaler därstädes samt av 8,000 kronor till avlöning för år 1924 av 2 lärare. I denna skrivelse erinrar lärarkollegiet till en början, hurusom lärarkollegiet i ett yttrande av den 9 juli 1921 framlagt, bland annat, förslag till anordnande av undervisningen i medicin och kirurgi vid institutet, avseende dels att bereda plats för ökat antal studerande, dels att avhjälpa vissa svåra missförhållanden i den nuvarande undervisningen, vilket förslag, såsom nyss angivits, i stort sett överensstämmer med det av de sjukhusbyggnadssakkunniga avgivna förslaget.

Härefter yttrar lärarkollegiet:

Kollegiet betonar, att det sålunda framlagda förslaget icke har definitiv karaktär annat än beträffande den princip, åt vilken det ger uttryck, nämligen att var och en av de medicinska högskolorna bör giva fullständig undervisning i medicin och kirurgi. Om denna princip hava såväl 1918 års undervisningssakkunniga som fakulteterna och 1919 års sjukhusbyggnadssakkunniga varit eniga.

Däremot äro de former för ordnandet av undervisningen efter denna princip, som föreslagits, av provisorisk natur och avse att ernå det bästa möjliga, som under nuvarande förhållanden kan ernås.

Kollegiet är medvetet om att en fullt tillfredsställande lösning av meromnämnda undervisningsfrågor icke är möjlig förrän genom tillkomsten av det nya serafimerlasarettet bättre lokala förhållanden och ett större antal sjukplatser erhållits.

Som av det sagda framgår, förutsätter den föreslagna undervisningsplanen såväl vissa ändringar i gällande stadga angående medicinska examina, till den verkan att fullständig undervisning i medicin och kirurgi må kunna anordnas vid var och en av de medicinska högskolorna, som ock utanför stadgan provisoriska bestämmelser angående undervisningens ordnande i medicin och kirurgi vid karolinska institutet tills nya klinikbyggnader blivit tillgängliga. 1919 års sjukhusbyggnadssakkunniga ha i sin nämnda skrivelse avgivit förslag i båda dessa avseenden, och vill kollegiet på det kraftigaste instämma i dessa förslag.

Såsom ett skäl för betydelsen av de framlagda förslagen må anföras be-

träffande frågan om förbättrad undervisning i lungtuberkulos, att den internationella tuberkuloskonferensen i London den 28 juli 1921 enhälligt antog följande resolution:

»La conférence internationale contre la tuberculose de Londres, étant donnée l'insuffisance générale de médecins dans la connaissance de cette maladie, et l'importance extrême de la bien connaître, émet le voeu que dans toutes les écoles de médecine de tous les pays, la tuberculose fasse l'objet d'un enseignement spécial pour instruire les médecins dans le diagnostic précis de cette affection et dans tous les moyens de la combattre».

Lärarkollegiet uttalar den mening, att det är av trängande vikt att de föreslagna förbättringarna av undervisningen i medicin och kirurgi snarast möjligt komma till stånd. Kollegiet anser därför nödvändigt att redan nu göra framställning om beviljande av medel till de omkostnader, som förslaget förverkligande medför.

Dessa kostnader hänföra sig dels till iordningställandet av undervisningslokaler vid sjukhuset S:t Erik för de propedeutiska kurserna, dels till avlöning åt de två överläkare därstädes, som avses att leda kurserna.

Med avseende på undervisningslokalerna inser kollegiet med hänsyn till de tryckta tiderna och anordningens provisoriska natur, att man måste begränsa sig till de minsta möjliga lokalförändringar och den oundgängligaste inredning. En utredning, som på uppdrag av 1919 års sjukhusbyggnadssakkunniga företagits av arkitekten C. Westman i samråd med de nämnda överläkarna har givit vid handen, att brukbara lokaler skulle kunna hållas för en summa av 7,110 kronor. För dessa lokalers inredning kräves ytterligare 2,000 kronor för laboratoriebord och stolar samt dessutom enligt uppgift av arkitekten C. Westman en summa av 1,000 kronor för installationer av gas-, vatten- och belysningsledningar. Därtill kommer instrumental utrustning för laboratorierna. Den största posten i sådant avseende är inköp av mikroskop. Om man utgår ifrån att 4 studenter kunna nödtorftigt reda sig med ett mikroskop, såsom för närvarande är fallet vid serafimerlasarettets medicinska laboratorium, behövs, då 40 studenter samtidigt skulle arbeta på laboratorierna, 10 mikroskop. Brukbara mikroskop kunna hållas för omkring 400 kronor styck, summa 4,000 kronor. För övrig laboratorieutrustning torde 2,000 kronor böra beräknas, varvid förutsättes att glas, kemikalier och alla övriga förbrukningsartiklar bekostas genom studenternas laborationsavgifter.

Vid beräkning av lärarnas avlöning har kollegiet ansett skäligt att de erhöle samma lön, som överläkaren vid epidemisjukhuset i Stockholm åtnjuter för den undervisning, som där bedrives, eller 4,000 kronor för år.

Kollegiet vill ytterligare framhålla, att genom den föreslagna undervisningsordningen antalet på en gång vid serafimerlasarettets medicinska kliniker tjänstgörande studerande skulle komma att uppgå till 60 i stället för som nu 40. Då laboratoriet redan för nuvarande antal är trångt, kommer detta utan tvivel att vålla svårigheter, och kollegiet förutser, att det torde visa sig nödvändigt att till laboratorium aptera ytterligare någon lokal inom lasarettet. Kollegiet har inhämtat,

att denna fråga kan lösas, men har icke ansett sig ha anledning att i detta sammanhang upptaga densamma

De sammanlagda kostnaderna för förslaget realiserande skulle alltså utgöra	
Lokaländringar vid S:t Erik	kronor 7,110: —
För lokalers inredning	» 3,000: —
Instrument till laboratorier	» 6,000: —
Lön till 2 lärare à kronor 4,000: —	» 8,000: —

Vid lärarkollegiets yttrande äro fogade dels avskrift av en promemoria rörande det föreslagna sättet för ordnande av undervisningen i medicin och kirurgi, utarbetat av de medicinskt fackutbildade ledamöterna av 1919 års sjukhusbyggnadssakkunniga, dels ock vederbörliga kostnadsförslag.

Med skrivelse den 23 augusti 1922 överlämnade kanslern till Kungl. Maj:t denna lärarkollegiets skrivelse jämte densamma åtföljande bilagor. Kanslern påpekar, hurusom genomförandet av den föreslagna anordningen rörande undervisningen i medicin och kirurgi vore mycket trängande och den härför anvisade vägen förmedelst anordnande av propedeutisk undervisning vid S:t Eriks sjuk- och vårdhem syntes vara den enda, som vore framkomlig. Då kanslern icke hade något att erinra mot de ifrågasatta anslagsbeloppen, förordar kanslern livligt avlåtande av proposition till 1923 års riksdag i överensstämmelse med lärarkollegiets förslag.

Genom remiss anbefalldes därefter överståthållarämbetet att från stadsfullmäktige i Stockholm infordra och till Kungl. Maj:t överlämna yttrande i ärendet.

Sedan ärendet av stadsfullmäktige remitterats till fattigvårdsnämnden och från fattigvårdsnämnden till styrelsen för S:t Eriks sjuk- och vårdhem, har ene överläkaren vid sjukhuset i skrivelse till sjukhusstyrelsen anfört i huvudsak följande.

Medicinundervisningens ordnande är utan tvivel en fråga av synnerligen stor betydelse, och den föreslagna utvägen har av vederbörande ansetts vara den enda framkomliga. Sedan många år ha flera av stadens andra sjukhus, såsom epidemisjukhuset, sjukhuset S:t Göran, Sabbatsbergs gynekologiska och otiatriska kliniker tagits i anspråk för undervisningen av medicine kandidater i respektive ämnen; den nu föreslagna förändringen torde sålunda icke utgöra något i princip nytt, och icke heller synes den behöva medföra några olägenheter för sjukhusen och de här vårdade patienternas vidkommande. På grund härav ha den andre överläkaren å sjukhusets avdelning för kroppssjuka och undertecknad efter övervägande förklarat sig villiga att, för den händelse vederbörande myndigheter icke ha något att erinra däremot, åtaga sig sagda undervisning. Vad de framställda

förslagen till ombyggnader angår, i vilkas utarbetande vi deltagit, synas de oss på det enklaste och minst ingripande sätt lösa frågan om iordningställande av behövliga undervisningslokaler utan att i nämnvärd grad inkräkta på sjukhusens utrymmen.

Sjukhusets styrelse har i skrivelse den 19 oktober 1922 ansett sig icke kunna avstyrka de föreslagna anordningarna. Styrelsen ville emellertid föreslå, att följande särskilda villkor måtte från Stockholms stads sida uppställas, nämligen

att staten ikläder sig ansvaret för alla kostnader för de ifrågasatta ändringsarbetena, även om kostnaderna skulle överstiga de i kostnadsförslagen beräknade;

att staten tillerkännes dispositionsrätt till de vid S:t Eriks sjuk- och vårdhem upplåtta lokalerna under tio år från och med tillträdet, varefter avflyttning skall kunna påfordras, sedan tre år förflutit efter det uppsägning skett; samt

att kostnaden för bestyret med städning och renhållning av lokalerna bestrides av staten.

Styrelsen har vidare velat ifrågasätta, huruvida ej i samband med föreliggande fråga hemställan lämpligen bör göras om åtgärder till befordrande av stadens sjukvårdsintressen, vilka icke alltid synas från statens sida tillgodoses i önskvärd utsträckning. Tilläventyrs kunna sådana åtgärder uppställas såsom förutsättning för upplåtelse av undervisningslokaler för karolinska institutets räkning. Därest avseende anses böra fästas å vad styrelsen sålunda ifrågasatt, synes hälsovårdsnämnden böra beredas tillfälle att yttra sig i frågan.

Fattigvårdsnämnden har i den 14 november 1922 avgivet yttrande tillstyrkt den ifrågasatta upplåtelsen på de av sjukhusstyrelsen föreslagna villkoren.

I skrivelse till stadskollegiet den 8 sistlidne november har slutligen hälsovårdsnämnden i ärendet anfört följande.

Då nu statsverket anhåller om förmånen att för sitt medicinska undervisningsbehov få använda ytterligare ett av stadens sjukhus, nämligen S:t Eriks sjuk- och vårdhem, synes det, såsom styrelsen för nämnda sjuk- och vårdhem i sitt yttrande erinrat, onekligen ligga nära till hands, att staden i gengäld betingade sig någon förmån från statsverkets sida och i så fall lämpligast å något av de områden, där stadens sjukvård i större eller mindre mån är beroende på statens medverkan, såsom t. ex. är fallet med tuberkulossjukvården och vården av sinnessjuka.

Efter närmare framhållande, hurusom staden borde medgivas rätt att å statshospitalen erhålla ett visst antal platser i förhållande till sin folkmängd, tillstyrkte hälsovårdsnämnden bifall till den gjorda framställningen på de villkor, som av styrelsen för S:t Eriks sjuk- och vårdhem föreslagits, samt med tillägg att avtalet icke må träda i kraft förr än uppgörelse träffats rörande förhållandet mellan statens och stadens sinnessjukvård.

De avtal, som, på sätt i myndigheternas ovan återgivna yttranden erinras, gälla mellan Stockholms stad och karolinska institutet angående upplåtande av olika avdelningar vid stadens sjukhus för klinisk undervisning, äro av sinsemellan rätt skiftande innebörd.

Den gynekologiska avdelningen å Sabbatsberg är sedan 1879 upplåten till institutet på villkor, att institutet bestrider läkarvården, medan staden ansvarar för sjukvårdskostnaden såsom för sjukhuset i övrigt. Överläkarbefattningen uppehålls av den lärare i ämnet vid karolinska institutet, som institutet därtill förordnar. Överläkaren intager till sjukhusets direktör och styrelse samma ställning som övriga överläkare. Å avdelningen skall av institutet anställas en amanuens. Sköterskorna antagas av sjukhusets direktör efter förslag av överläkaren. De på avdelningen tjänstgörande medicine studerande äro pliktiga att följa de ordningsregler för kliniken, som av sjukhusets styrelse efter överläkarens förslag fastställas. Avtalet kan efter sex månaders uppsägning från någondera sidan hävas. Efter enahanda grunder har Sabbatsbergs avdelning för öron-, näs- och strupsjukdomar upplåtits för klinisk undervisning; härvid har emellertid antalet medicine studerande, åt vilka undervisning samtidigt må meddelas, begränsats till högst fem. För upplåtelsen av en avdelning å sjukhuset S:t Göran för undervisning i syfilidologi gälla numera i huvudsak samma regler; överläkarbefattningen uppehålls av institutets professor i ämnet eller den, som förordnats uppehålla professuren. För avtalet gäller en uppsägningstid av ett år.

Något annorlunda ligger saken i avseende å den kliniska undervisningen vid epidemisjukhuset. Staden har medgivit, att å detta sjukhus må anordnas kurser för samtidigt högst fyra medicine kandidater, som å sjukhuset fullgöra assistenttjänstgöring, med rätt för dessa att å sjukhuset erhålla fri bostad och kost mot samma ersättning som sjukhusets läkare. Undervisningen meddelas av sjukhusets överläkare emot ett årsarvode av för närvarande 4,000 kronor. För avtalet mellan hälsovårdsnämnden och karolinska institutet gäller en uppsägningstid av tre månader.

Det avtal, som gäller rörande södra barnbördshusets upplåtande för barnnorskeundervisningen, torde i detta sammanhang icke vara av intresse.

Stadskollegiet tillstyrker i princip den av karolinska institutet föreslagna upplåtelsen av S:t Eriks sjuk- och vårdhem för den medicinska undervisningen på i huvudsak de villkor, som sjukhusets styrelse föreslagit och fattigvårdsnämnden tillstyrkt.

Då de erforderliga utvidgningsarbetena bekostas av staten, torde det vara rimligt, att åt institutet till en början förbehålles en något längre uppsägningstid. Då den merbelastning av sjukhusets läkarkrafter, som den föreslagna anordningen innebär, kan föranleda behov av nya tjänster, bör emellertid den tid, under vilken staden avstår från sin rätt att uppsäga avtalet, begränsas till högst fem år. Efter denna tids förlopp bör den ömsesidiga uppsägningstiden, liksom vid föregående liknande avtal, bestämmas till högst ett år.

Stadskollegiet förutsätter vidare, att villkoren komma att efter mönster av

föregående liknande upplätelser närmare fastställas genom ett mellan vederbörande förvaltningsmyndighet, i detta fall fattigvårdsnämnden, och karolinska institutet träffat avtal. Därvid torde böra uttryckligen stadgas, att undervisningen vid sjukhuset alltid skall meddelas av sjukhusets överläkare.

Såsom stadskollegiet vid flera föregående tillfällen framhållit och hälsovårdsnämnden i sitt ovan återgivna yttrande understrukit, hava Stockholms stads sjukvårdsintressen från statens sida ofta rönt en behandling, som icke kan anses förenlig med billighet och rättvisa. Vad särskilt angår sinnessjukvården har staden därför även den 7 juni 1922 beslutat att hos Kungl. Maj:t göra framställning om förhandlingar i syfte att åvägabringa en rationell nyordning av förhållandet mellan staten och staden på detta område. Med anledning av de avsevärt ökade anspråk, som sedan denna tidpunkt ställts å utrymmena å stadens sinnessjukhus, har stadskollegiet i framställning till chefen för socialdepartementet erinrat om önskvärdheten av de förut begärda förhandlingarnas snara upptagande, och har kollegiet grundad anledning att antaga, att från Kungl. Maj:ts sida åtgärder i detta syfte komma att under den närmaste framtiden vidtagas. Under sådana förhållanden torde ett förbehåll av den art, hälsovårdsnämnden i sitt ovan återgivna utlåtande föreslagit skola fogas till här ifrågavarande avtal, ej erfordras.

Stadskollegiet hemställer sålunda, att stadsfullmäktige måtte förklara sig medgiva, att S:t Eriks sjuk- och vårdhem på föreslaget sätt upplåtes åt karolinska institutet, sedan avtal härom blivit mellan fattigvårdsnämnden och institutet upprättat å i huvudsak de villkor, som här ovan förordats.

I skrivelse den 5 mars 1923, vilken av överståthållarämbetet med utlåtande av den 7 i samma månad till Kungl. Maj:t överlämnats, hava stadsfullmäktige meddelat sitt beslut, vilket innebär godtagande av stadskollegiets förslag.

Härefter har på grund av remiss byggnadsstyrelsen den 8 mars 1923 yttrat sig i ärendet och därvid förklarat sig icke hava något att erinra vare sig mot de föreslagna ändringsarbetena eller det därtill hörande kostnadsförslaget.

Jag har till sist att anmäla en av kanslern i skrivelse den 24 november 1922 gjord framställning angående beredande av medel till två amanuenser med 1,000 kronor till en var vid den ifrågasatta propedeutiska undervisningen å sjukhuset S:t Erik.

Denna framställning grundar sig på en av överläkarna vid sagda sjukhus till karolinska institutets lärarkollegium ingiven skrivelse av följande innehåll:

Med anledning av den planerade förläggningen av den propedeutiska undervisningen i medicin till S:t Eriks sjuk- och vårdhem få undertecknade härmed värdsamt anföra följande.

För att de tjänstgörande under den föreslagna tremånaderskursen skola kunna bibringas någon vana vid de vanliga kliniska undersökningsmetoderna samt grundläggande kunskaper i lungsjukdomarnas, speciellt tuberkulosens diagnostik och behandling, fordras utom föreläsningar även praktiska övningar i perkussion, auskultation, laboratoriearbete o. s. v. Uppenbarligen är det icke möjligt för kursgivaren att medhinna att ensam övervaka dessa praktiska övningar, och då man icke kan begära, att de vid sjukhusen anställda underläkarna, vilkas tid på grund av den relativt höga patientsiffran är synnerligen upptagen, skola medverka vid undervisningen, synes oss kravet på särskilda amanuenser, vilka kunna tillhandagå de studerande med råd och upplysningar och jämte kursgivaren övervaka deras praktiska övningar, vara ofrånkomligt. När undertecknade tillfrågades, om vi voro villiga att åtaga oss denna undervisning, erkändes också detta vara ett berättigat krav. Då vi anse oss icke kunna, utan hjälp av amanuens, på ett tillfredsställande sätt sköta denna för de tjänstgörande grundläggande och sålunda synnerligen viktiga del av undervisningen i medicin, få vi härmed hemställa, att i de anslagskrav, vilka nödvändiggöras av den propedeutiska tjänstgöringens förläggande till S:t Eriks båda sjukavdelningar, även upptagas avlöningar för två amanuenser.

Lärarkollegiet har för egen del i denna fråga yttrat följande:

Då denna undervisning avses vara av provisorisk karaktär, hade lärarkollegiet föreställt sig, att den borde anordnas på så ekonomiskt billigt sätt som möjligt, och lärarkollegiet hade hoppats, att åtminstone till en början de överläkare, som skulle ha undervisningen om hand, skulle kunna fullgöra densamma utan hjälp av särskilda amanuenser. Då emellertid de underläkare, som finnas vid sjuk- och vårdhemmet, icke kunna åläggas att biträda överläkarna vid undervisningen, och då nu överläkarna anse sig behöva ha amanuenshjälp vid undervisningen, så får lärarkollegiet härmed hemställa om upptagande på extra stat av två amanuenser för biträde vid den avsedda propedeutiska undervisningen med ett arvode av 1,000 kronor till vardera.

Departementschefen.

Av den i ärendet förebragta, grundliga utredningen synes mig framgå, dels att det är av mycket stor betydelse att ofördröjligen anskaffa tillräckligt antal utbildningsplatser, så att den redan förut mycket långa och kostsamma utbildningen för de medicine studerande icke behöva ytterligare förlängas och därigenom fördyras, dels att detta kan ske på det ur undervisningens synpunkt bästa sättet och med jämförelsevis små kostnader för statsverket genom den av karolinska institutet och 1919 års sjukhusbyggnadssakkunniga föreslagna studieanordningen. Den omständigheten, att därigenom skulle samlas praktisk erfarenhet om i väsentlig mån nya vägar för vårt medicinska undervisningsväsende, vilkas betydelse även av fakulteterna i Uppsala och Lund vitsordats, har endast stärkt mig i övertygelsen, att karolinska institutets anhållan att

tillsvidare och på prov få genomföra denna studieanordning bör bifallas. Under denna försökstid skulle följaktligen den nu provisoriskt anordnade fjärde propedeutiska kursen i Lund ej erfordras.

Jag har förut erinrat, hurusom under ärendets gång önskemål uttalats ifråga om ett samråd mellan representanter för de tre medicinska fakulteterna beträffande vissa betydelsefulla detaljfrågor rörande undervisningens lämpliga anordnande. Jag finner en dylik överläggning vara av betydelse och har för avsikt att, under förutsättning att riksdagen genom nödiga anslag möjliggör den föreslagna studieanordningens förverkligande, föranstalta om en sådan, innan de ifrågasatta provisoriska bestämmelserna bliva utfärdade. Till de för detta ändamål av de olika högskolorna utsedda representanterna ämnar jag ock hänskjuta följande tre principiellt betydelsefulla frågor, som under ärendets behandling uppkommit i sammanhang med den ursprungliga frågan om anordnandet av undervisningen i medicin och kirurgi.

Den första av dessa frågor gäller antalet platser för de studerande å de medicinska specialklinikerna. Genom den av mig förordade anordningen av undervisningen i medicin och kirurgi skulle ett fullt tillräckligt antal utbildningsplatser inom dessa ämnen beredas, och den nu befintliga spärren härstädes bliva avlägsnad. 1918 års undervisningssakkunniga hava emellertid påvisat, att det beträffande flera specialämnena redan nu finnes en spärr, ity att vid flera av dessa icke ens 120, än mindre 150 studenter per år kunna släppas fram. Detta gäller framför allt ämnena obstetrik och gynekologi, oftalmiatrik och syfilidologi. Svårigheterna för studenterna skulle således ej bliva hävda, utan blott framflyttade, om inga åtgärder vidtoges för att utöka antalet utbildningsplatser även vid dessa kliniker. Det torde emellertid icke vara nödvändigt att för dessa ämnen beräkna fullt lika många platser, som för ämnena medicin och kirurgi, med vilka studierna börja, emedan erfarenheten visat, att en viss, icke alldeles obetydlig procent av medicine kandidater icke fullfölja sina studier. Nyssnämnda sakkunniga beräkna, att för specialklinikerna 140 platser icke skulle bliva otillräckliga. Slutligen vill jag framhålla, att en eventuell kortare tids väntan på inträde vid någon av dessa specialkliniker, vilka alla måste besökas först efter avslutade tjänstgöringar i medicin och kirurgi, icke är i samma grad menligt för studiernas planmässiga bedrivande som

fallet är, när detsamma inträffar vid studiernas början, emedan de studerande mot slutet av sin studiebanan kunna med utbyte använda tiden genom bokliga studier eller tjänstgöring inom den praktiska sjukvården, något som givetvis icke är fallet, innan grunderna till den kliniska utbildningen inhämtats. Jag har därför ansett det vida mer trängande att avlägsna spärren vid studietidens början och har därför icke ansett mig böra uppskjuta denna fråga, till dess även den andra var fullt utredd. Av redan tillgängliga fakta anser jag dock uppenbart, att nödigt antal utbildningsplatser kan anskaffas även vid specialklinikerna, även om anordningarna härför delvis måste bli av provisorisk natur och komma att medföra någon kostnad för anställandet av ökade lärarkrafter.

Den andra frågan gäller utbildningen i lungtuberkulosens diagnostik och behandling. Om en sådan undervisnings behövlighet äro alla medicinska högskolorna ense, liksom samtliga förklara sig hava till förfogande nödigt material, karolinska institutet dock endast under förutsättning, att det får tillgång till S:t Eriks sjukhusmaterial. Angående den tidpunkt i studierna, då en sådan undervisning lämpligast bör förläggas, råder däremot ingen enighet. Uppgörandet av en av samtliga högskolor gillad anordning torde emellertid icke stöta på större svårigheter, då man synes vara överens därom, att även denna undervisning utan olägenhet kan försöksvis förläggas till olika stadier av utbildningen vid olika högskolor.

Den tredje frågan gäller den så kallade assistenttjänstgöringen. Beträffande denna tjänstgöring önskar karolinska institutet densamma till största delen förlagd till Stockholms stads medicinska och kirurgiska sjukavdelningar, en anordning, som anses innebära avsevärda fördelar. Frågan kräver emellertid ytterligare utredning, då dels icke av förefintliga handlingar framgår, hur fakulteterna i Uppsala och Lund önska och äro i stånd att i sin mån lösa denna fråga, dels inga förhandlingar mellan karolinska institutet och Stockholms stad angående denna sak blivit förda och man således ej vet, om stadens medverkan även här kan påräknas. Möjligheten av att den förbättring av assistenttjänstgöringen, som karolinska institutets förslag synes innebära, icke skulle kunna komma till stånd på grund av att stadens bifall härtill ej kan erhållas, synes mig emellertid icke innebära något skäl för att nu uppskjuta de övriga förbättringar, till vilka stadens bifall redan vunnits.

Slutligen vill jag tillägga, att en under ärendets gång ifrågasatt utredning om studietidens förkortande, vilken blivit av fakulteterna i Uppsala och Lund avstyrkt, men av karolinska institutet tillstyrkt, synes mig mycket behjärtansvärd. Då lärarkollegiet vid karolinska institutet emellertid synes anse, att en förkortning av studietiden utan en därav följande sänkning av läkarutbildningen kan genomföras endast om en utredning skulle visa, att en förkortning av de teoretiska studierna skulle visa sig möjlig, alltså endast under förutsättning av en betydande omläggning av den medicinska undervisningen i dess helhet, anser jag riktigtast att först avvakta åtminstone någon tids erfarenhet av de nu föreslagna mycket avsevärda reformerna, innan denna fråga upptages till närmare utredning.

Innan jag lämnar frågan om undervisningen i medicin och kirurgi vill jag allenast erinra om ett annat av 1918 års undervisningssakkunniga berört, för den medicinska utbildningen betydelsefullt spörsmål. Det gäller införande av en särskild förberedande prövning före tillträdet till studierna till medicine kandidatexamen i syfte att möjliggöra ett strängare urval av de studerande. Avsikten med det härutinnan föreliggande förslaget är dels att under tider av starkt tillopp till läkarbanan kunna begränsa antalet, så att endast de bäst kvalificerade mottagas, och dels att bereda möjlighet att på ett tidigt stadium av studierna utgallra dem, som visa sig sakna nödiga förutsättningar för ett framgångsrikt bedrivande av sina studier. Hur betydelsefullt detta spörsmål än är, har jag icke nu ansett mig böra närmare ingå på detsamma, men torde frågan härom ej länge kunna undanskjutas. I den mån anslagsmedel erfordras för dess lösning, lärer detsamma i sinom tid komma att underställas riksdagens prövning.

Mot beloppen av de nu ifrågasatta anslagsäskandena har jag icke funnit något att erinra. För den händelse riksdagen bifaller förevarande framställning, bör med Kungl. Maj:ts medgivande överenskommelse träffas mellan vederbörande kommunala förvaltningsmyndighet, i detta fall Stockholms stads fattigvårdsnämnd, och karolinska institutet rörande villkoren för den nu ifrågasatta upplåtelsen av lokaler å S:t Eriks sjuk- och vårdhem.

Under åberopande av vad i ärendet förekommit hemställer jag, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

Kungl. Maj:ts proposition Nr 175.

att för budgetåret 1923—1924 anvisa

dels till inredning av nödiga undervisningslokaler å S:t Eriks sjuk- och vårdhem i Stockholm samt till anskaffande av för den medicinska undervisningen därstädes nödvändig utrustning ett *extra* reservationsanslag av 16,110 kronor;

dels ock till ersättning åt lärare och amanuenser vid den medicinska undervisningen å sagda sjuk- och vårdhem ett *extra* anslag av 10,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall ävensom förorda, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Em. G:son Bergman.